

Nr 706

Av herr Lindahl m. fl., om förstärkning av riksdagens upplysningstjänst, m. m.

(Lika lydande med motion nr 579 i Första kammaren)

Ett viktigt led i ett reformverk på författningsområdet utgöres av sådana åtgärder som syftar till att effektivisera riksdagens arbetsformer. Dessa åtgärder kan bestå dels i organisatoriska och andra effektivitetshöjande reformer som avser riksdagen i dess helhet eller dess olika, beredande, förvaltande eller administrativa organ, dels i åtgärder som syftar till att underlätta de enskilda ledamöternas arbetsmöjligheter vid fullgörandet av riksdagsmannauppdraget.

Naturligtvis bör inte reformarbetet beträffande riksdagens arbetsformer avstanna i avvaktan på en större, mera genomgripande författningsreform. Det måste självklart fortsättas. I vissa avseenden kan praktiska åtgärder omedelbart vidtas, i andra krävs ytterligare utredningar.

Arbetsförhållandena inom riksdagen

De arbetstekniska förutsättningarna i form av tillgång till arbetslokaler, telefoner, sekretariatsbiträde och liknande för riksdagsgöromålen måste trots vissa förbättringar under senare år betecknas som helt otillfredsställande. Att *varje enskild ledamot* borde ha tillgång till eget arbetsrum med telefon och skrivmaskin inom eller i omedelbar anslutning till riksdagshuset framstår för oss som ett självklart önskemål. För närvarande uppgår antalet för ledamöter tillgängliga arbetsrum i riksdagshuset till 43, varav 25 rum är reserverade för ledamöter med särskilda funktioner (statsråd, talmän, partiledare, utskottsordförande). När inom någon tid ytterligare 4 arbetsrum, vilka nu håller på att iordningställas, blir färdiga, kommer 22 arbetsrum att stå till förfogande för de 342 ledamöter som icke genom särskilt uppdrag har eget arbetsrum i riksdagshuset.

Tillgång till skrivbiträde för utskrifter av manuskript finns endast genom de sekretariat som partigrupperna själva på egen bekostnad förfogar över samt genom riksdagens skrivbyrå. Den senare måste emellertid också tagas i anspråk för utskrifter åt utskott och andra organ inom riksdagen. Skrivbyråns möjligheter att i väsentligt ökad utsträckning betjäna enskilda ledamöter är därför med dess nuvarande kapacitet begränsade. För utskrifter genom skrivbyråns försorg har den enskilde ledamoten vidare att betala

en avgift efter viss taxa. Stenograf har den enskilde ledamoten i stort sett tillgång till endast genom sin partigrupps sekretariat. Å andra sidan är de personella resurserna inom gruppsekretariaten starkt begränsade. Dikteringsapparater står icke till förfogande genom riksdagen.

Kvalificerat sekretariatbiträde för utredningar, författande av utkast till motioner, interpellationer o. d. samt för materialsammanställningar för riksdagsarbetet har den enskilde riksdagsledamoten tillgång till endast genom de — personellt starkt begränsade — gruppsekretariaten. Tillkomsten av riksdagens upplysningstjänst har i detta hänseende inneburit en värdefull komplettering. Upplysningstjänsten är emellertid avsedd endast för inhämtande och mera kortfattade sammanställningar av faktamaterial. Dess personella resurser är dessutom — delvis på grund av en avsevärt ojämn arbetsbelastning med markerad topp under vårriksdagen — fortfarande begränsade såväl i förhållande till redan rådande efterfrågan av dess tjänster som — än mer — det biträde för riksdagsarbetet som den i ett mera utbyggt skick skulle kunna lämna.

En tillfredsställande lösning av arbetsförhållandena inom riksdagen kan inte nås utan en radikal förbättring av lokalmöjligheterna. Då denna fråga var föremål för riksdagens behandling i samband med riksgäldsfullmäktiges framställning om fortsatt beredning av riksdagsledamöternas bostads- och arbetsförhållanden vid föregående års höstsession, skall vi inte ingå härpå i detta sammanhang. Vid den fortsatta beredningen som nu skall äga rum måste naturligen olika ombyggnadsalternativ och lokaldispositioner ingående studeras. Vi begränsar oss här till att kraftigt understryka den utomordentliga vikt som måste tillmätas anskaffandet av ändamålsenliga arbetslokaler för ledamöterna.

Tillgången till skrivhjälp

Författningsutredningen framhåller att någon tvekan ej kan råda om att riksdagens ledamöter bör ha tillgång till kostnadsfri skrivhjälp och att denna skrivhjälp bör finnas tillgänglig inom riksdagen. Utan att föregripa den större reform av riksdagens personalorganisation som utredningen föreslagit bör en ökad tillgång till skrivhjälp omedelbart kunna nås genom en förstärkning av riksdagens skrivbyrå. Jämsides härmed bör prövas huruvida skrivbyrån kan avlastas från utskrifter för utskottens räkning genom att utskottskanslierna tillföres ökad skrivbiträdespersonal. Samarbete mellan utskotten förutsättes givetvis här äga rum.

I enlighet med författningsutredningens förslag bör enligt vår mening skrivbyrån stå kostnadsfritt till ledamöternas förfogande. Den bör kunna användas inte blott för det interna riksdagsarbetet utan även för ledamöternas förbindelser utåt i samband med riksdagsarbetet.

Förutom att stå till tjänst för riksdagsledamöter, utskott och andra riks-

dagens organ har skrivbyrån varit möjlig att anlita för gruppsekretariaten vid stark arbetsbelastning för dessa. Denna möjlighet bör självfallet stå kvar. Skrivbyrån bör, såsom författningsutredningen förordat, kunna anlitas av gruppsekretariaten för utskrifter för riksdagsarbetet på samma villkor som för ledamöterna. Möjlighet bör också föreligga att genom skrivbyrån kunna erhålla utskrifter via dikteringsapparat förutom efter stenogram.

Förstärkning av riksdagens upplysningstjänst

Författningsutredningen framhåller att den upplysningstjänst för riksdagens ledamöter som på försök inrättades år 1955 visat sig fylla ett väsentligt och varaktigt behov. Utredningen fortsätter:

Dess tjänster har efterfrågats i allt större utsträckning, och samtliga riksdagsgrupper har i skrivelser till utredningen förordat en förstärkning av upplysningstjänsten. Tiden synes därför vara inne att ge denna verksamhet en mera fast organisation och personella resurser svarande mot nu anmälda behov. För att tillgodose den erforderliga specialiseringen i fråga om experthjälp som skall stå riksdagsledamöterna till buds torde som ett minimum krävas att, vid sidan om föreståndartjänsten, finnes tre kvalificerade befattningshavare inriktade på skilda områden. Därutöver bör assistenter kunna anställas i den omfattning förhållandena påkallar. För en verksamhet av detta slag är, det bör särskilt understrykas, tillgången på kvalificerad personal av avgörande betydelse. Saknas sådan personal, lönar det sig ej att begära hjälp av upplysningstjänsten i mera krävande sammanhang; finns kvalificerad personal att tillgå, blir det däremot naturligt att utnyttja den även för mera omfattande uppgifter. Utan att ingå på frågan om berörda tjänsters lönegradsplacering vill utredningen endast erinra om lönefrågans vikt med hänsyn till angelägenheten av att till upplysningstjänsten förvärva lämpliga befattningshavare.

Till belysning av den kraftigt ökade efterfrågan på upplysningstjänstens biträde hänvisar vi till följande uppgifter om antalet till upplysningstjänsten lämnade frågeuppdrag 1956—1963.

	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963
Januari—maj	77	104	167	207	240	329	582	757
Juni—september			23	15	32	46	93	134
Oktober—december	18	49	47	81	140	243	324	403
Totalt	95	153	237	303	412	618	999	1 294

Författningsutredningens förslag innebär att upplysningstjänsten skulle erhålla ytterligare två kvalificerade befattningshavare utöver föreståndaren. Författningsutredningens förslag har senare tillstyrkts av riksdagsbibliotekets styrelse i dess petita för nästa budgetår. Vi tillstyrker utredningens förslag i vad avser personalförstärkningen med ytterligare två kvalificerade befattningshavare och hemställer att vederbörande utskott prövar lönefrågan

och upplysningstjänstens organisatoriska ställning med beaktande av författningsutredningens synpunkter och för riksdagen framlägger förslag till den lönegradsplacering som utskottet finner lämplig.

Vi vill i detta sammanhang beröra en annan fråga som har anknytning till den funktion som ett organ av upplysningstjänstens typ kan fylla.

Med hänsyn till betydelsen av att såväl riksdagsledamöterna själva som riksdagens upplysningstjänst och andra intresserade beredes goda möjligheter att följa de dagsaktuella kommentarerna i den politiska debatten och att relativt snabbt kunna erhålla en samlad bild av debatten i enskilda frågor under en längre tidrymd är ett *klipparkiv* inom riksdagen ett angeläget önskemål. Ett sådant allmänpolitiskt arkiv torde främst bära omfatta vissa svenska tidningar och tidskrifter. Det växande intresset för och värdet av information om den politiska debatten i våra nordiska grannländer gör det emellertid också alltmer önskvärt med en motsvarande bevakning på detta område. I viss utsträckning förekommer detta redan inom Nordiska rådets ram, men denna uppgift torde lämpligen tillkomma ett ev. större gemensamt arkiv inom riksdagen. Internationella ämnen bevakas och arkiveras vid utrikespolitiska institutet sedan 1938.

Av de klipparkiv som f. n. finns i vårt land synes flertalet vara av enskild karaktär och endast i mycket begränsad omfattning tillgängliga för riksdagsbruk. Det är främst de större dagstidningarna som för egen räkning upprätthåller större klippsamlingar. Andra omfattande enskilda klipparkiv har också upprättats men inte alltid kunnat fullföljas. Det är därför inte uteslutet att ett klipparkiv inom riksdagen skulle kunna förvärva någon redan befintlig samling.

Möjligheterna att anordna ett klipparkiv inom upplysningstjänstens ram av här angiven typ bör lämpligen kunna utredas genom försorg av styrelsen för riksdagsbiblioteket. Vi föreslår att riksdagen gör hemställan om sådan utredning.

Det förtjänar påpekas att ett arkiv av detta slag i längden kan bli tämligen utrymmeskrävande och även svårhanterligt om man vid dess uppläggning strävar efter en mycket hög grad av fullständighet. En utredning som syftar till ett förslag om inrättande av ett riksdagens klipparkiv bör beakta denna omständighet.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställer vi,

1. att riksdagen måtte besluta om en utbyggnad av upplysningstjänsten, varvid 2 kvalificerade befattningar tillkommer från och med 1 juli 1964;

2. att riksdagen måtte genom vederbörande utskott begära utredning och förslag om utbyggnad av riksdagens skrivbyrå så att den utan kostnad för riksdagsledamöterna skall kunna utföra utskrifter för deras räkning i samband med riksdagsarbetet;

3. att riksdagen måtte uppdraga åt styrelsen för riksdagsbiblioteket att utreda frågan om uppläggande av ett klipparkiv av ovan angiven typ för riksdagens räkning.

Stockholm den 26 januari 1964

Essen Lindahl

Axel Gustafsson

Thorbjörn Fälldin

Bo Turesson